

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologiae Mysticae Sive Exercitiorum Spiritualium Admodum Reverendi Patris P. Aloysii Siderei, Alias Vincentii Caraffa, Societatis Iesv Praepositi Generali, Tomvs ...

ex Italico Latino recenter idiomate opera et studio fidelissimi cuiusdam
interpretis donatus

Iter ad coelum in quatuor partium Semitas seu partes, & Fasciculum
Myrrhæ

Caraffa, Vincenzo

Coloniae Agrippinae, 1660

Cap. 1. De Prudentia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49363](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49363)

EXERCITIUM SEXTUM.

De ceteris Virtutibus moralibus.

In particulari.

CAPUT I

De Prudentia.

Prudencia est virtus directiva morum & virtutum. Prudentia est virtus intellectus, cujus officium & munus est regulare ac dirigere non tantum liberos voluntatis actus; verum etiam actus omnium virtutum, in ordine ad suum finem, ut sine honesti, fiantque secundum rectam rationem. Unde, sicut habitus artis, consistens in mente artifice, regulat opera externa, imprimendo eis formam & figuram artificialem; ita Prudentia (quæ est habitus consistens in intellectu) dirigit ordinatque virtutum actus, imprimendo eis formam virtutum, & honestatis in hoc consistentem, ut actus fiat juxta rationis dictamen, sine excessu aut defectu, cum omnibus circumstantiis & conditionibus requisitis. Quamobrem magno cum fundamento à D. Augustine dicitur quæ SS. Patribus Prudentia dicitur *Virtus Modalis*; quia

S. Tho. 2. 2.
q. 45. S. Ber.
serm. 45. in
Cans.

quia officium eius non est actum facere virtutis, sed solum præscribere & proponere modum efficiendi illum. *Ut bonus fiat* (docet S. Thomas) ut ad alias virtutes morales; sed *ut bene fiat*, pertinet ad Prudentiam. Unde, tanquam Virtus Moralis necessariò debet esse connexa cum cæteris Virtutibus moralibus: quæ elicitive operantur ad Prudentiam imperativè & directivè, docentur præscribendo modum efficiendi & elicendi ad Exempli gratiã; Virtus moralis Humilitatis & Humilitatis, qui sit honestus & virtuosus, exercere nequit absque auxilio & directione Prudentiæ, quæ iudicat de tempore, de loco, de persona actum huiusmodi elicivitã: sine quâ regulã & directione Humilitas non conficitur virtutem, sed vitium. Et quod dictum est de Humilitate intelligendum quoque est de reliquis omnibus virtutibus: *Tolle Prudentiam, & virtus vitium erit*, ut S. Bernardus.

S. Bern.
serm. 45.
in Cant.

2. Et quia intellectus humanus haud sufficiens est, nec omnes effectuum circumstantias comprehendere, nec totam causarum contingentiam prævidere potest, Prudentia nostra nequit esse perfecta: *Cogitationes mortalium limida sunt. & incerta providentia nostra.* Quapropter ultra humanam Prudentiam; in inquisitione consilij indiget homo divini, qui omnia comprehendit: & dirigitur homo per divinum Consilij, quod est donum Spiritus Sancti. Ubi & dicitur quod datur species Prudentiæ: Alij requirunt quæ & gubernant se solo lumine rationis, & hæc est Prudentia Politica, quæ respicit duntaxat finem naturalium & humanum. Alij gubernant & dirigunt se secundum lumen Fidei, & vocatur Prudentia Purgativa: quæ dirigit ad finem supernaturalem: sed afficitur quoque aliquo affectu naturali. Alij denique reguntur secundum lumen intelligentiæ, & hæc est Prudentia purgativa animi, quæ dirigit ad finem supernaturalem: sed afficitur creaturis, sed solo Deo, ubi sic afficitur dirigari est.

Sap. 9.

S. Thom.

Idem 2.2.

q. 61. a. 5.

S. Bonav.

Compend.

Theol. c. 34.

Verus Dei servus & famulus nihili æstimare debet
Prudentiam, neque contentus esse secunda; sed
conatu & studio ad consecutionem tertiæ, qua
ad divina nescit, & aliud curat nihil, aspirer, necesse est. *S. Tho. l. c.*
Igitur vera Prudentia est Homini Christiano pro- *S. Bernar.*

Prudentia supernaturalis & Divina: Prudentia
naturalis, quæ Deum duntaxat contemplatur: Gloriam
terrenam quam respicit: & cum perfecto usu
naturarum dirigit eas tanquam media ad suum
finem.

Verum, ut ad hujus virtutis praxin descendamus,
necessarium est, quinam ejus sint actus. Tres sunt
generales: *Consultatio, iudicium, Imperium.* Quia *S. Thom.*

Prudentia, cum sit *recta ratio agibilium, unum supponit,*
scilicet finem virtutum in communi,
cujus causa: *Esse temperatè vivendum: In arduis*
operibus perseverandum. Quibus principiis practicis natura-
rum oppositis, tria facit. Primò, *rectè consiliari.*
Secundo, *rectè judicare de consiliis.* Tertio, *rectè &*
perseverare persequere, quod judicatum est.

Upprimè nominati actus sint veræ Prudentiæ actus, uni-
versales debent cum bono voluntatis affectu: etenim vo-
luntas mala corrumpit rectum intellectus iudicium:
malus affectus corrumpit estimationem Prudentia. *S. Thom.*

Quia est sympathia, quam inter se habent potentiæ ani-
mæ: unde si voluntas est malè affecta, & malè appetit, in-
tellectus etiam tanquam infectus & subjectus malo isti
iudicabit male: quemadmodum palatus malè
affectus amaritudine, iudicat omnes cibos amarus. Alia *S. Thom.*

ratio, quia proprium est potentiis animæ,
concurrant cum voluntate, eique succurrant tan-
quam Regina, Investiantur affectu illius, & secundum
eum operentur. Et patet experientia, quod si vo-
luntas vindictæ spirer affectum, intellectus falsa quadam
Prudentiâ eandem vindictam iudicat convenientem,
cujus deficient rationes ad colorandam hanc falsitatem;

et præteritâ hac passione redit intellectus ad pristinum
rationis lumen. Idem alia probatur experientia.
Quia *infirmis sistentibus* (propter desiderium & appê-
tibus, quo feruntur in aquam) *representantur omnes* *loc. cit.*

Pars III. *Aqua;*

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Prudentia Divina & supernaturalis, de qua loquimur,
 in radiis virtus à vero Sole procedens : ab aeternâ Summa de
 progeneratus : est lumen quoddam practicum à Virtutibus
 mente participatum : est ratio quaedam directi- c. de Prud.
 primâ regulâ communicata. Coconiens igitur
 ut prudentia creata ab increata (per veram simili-
 tudinem & imitationem tanquam imago à suo exem-
 perfectionem, vigoremque trahat & de-
 Prudentiam in DEO non est distincta à ratione;
 in ipsa Divina mens in DEO est essentialiter Pruden- S. Tho. 1.2.
 qua iudicat omnes res, uti verè sunt : appre- q.61. a.5.
 hendendo seipsum ut finem, cunctasque creaturas
 media ordinata ad gloriam suam. Faciet te Do- Deuter.
 minus excelsiorem cunctis gentibus, quas creavit in c. 261.
 & gloriam suam. Simili modo se habere
 debet praxis Prudentiæ Christianæ & supernaturalis:
 de omnibus rebus iudicandum est propter ho-
 nem Deum : apprehendendus est Deus ut finis, &
 creature ut ad finem. Unde affectus noster nun- S. Thomâs.
 quam quietere & hæere debet in utroque creaturarum;
 et ex illis exurgere in cognitionem, amorem &
 gloriam ultimi finis. Huiusmodi semper existit
 prudentia Sanctorum : Intendere finem ut optimum :
 quod impedit ad illum finem, fugere : & quod Cyrill. li. 1.
 agere. Contemplari semper summum bo- Apol. c. 3.
 num, tanquam ultimum finem : & apprehendere
 media ad talem finem : tollere impedimenta. Et
 prudentia non est scientia speculativa, sed pra-
 ctica : non est sola prudentia intellectus, sed affe-
 ctus etiam & operis : Prudenter intelligit, pruden- Summa de
 ter diligit, prudenter operatur. Prudentia solius Virtutibus
 intellectus absque prudentia boni affectus non est c. de Prud.
 prudentia laudabilis, quâ præditi fuerunt sancti; sed
 prudentia vana, solumque apparens. Hic est servus.
 servus & Prudens, quem Christus D. N. ad eum Matth. 24.
 prædicavit : Fidelis, quod diligit : Prudens, quod S. Bern. ap.
 diligit Deum, tanquam ultimum finem, ordinando Hug. l. cit.
 creaturas tanquam media ad eum assequendum. Ideo
 dicitur Prudentia : Est cognitio practica de mediis ad
 Deum perveniendi.

L 2

Ultras

Ultra Prudentiam debemus insuper habere bonum usum cæterarum partium ejus : videlicet, Memoria, Intelligentiæ, & Providentiæ. Memoria, de præteritis semper memoriâ recolendo Divina beneficia, ac profectum illud Redemptionis. Intelligentiæ, de præteritis practicè considerando obligationem Christianæ vocationis, ac totum illud, quod Deus ab eo postulat Providentiæ, de Futuro, prævidendo Novissima, & proximè Mortem.

Præterea in executione operis eris Diligens, Circumspectus, & Cautus. Diligens, ordiando salutares res consultatas & judicatas : quia Consultatus est Imperium velox. Circumspectus, ne desit aliqua circumstantia necessaria. Cautus, in amovendis & evadendis omnibus impedimentis contrariis : dissecando non solum inter bonum & malum ; verum etiam inter bonum & bonum, & inter malum & malum : eligendo semper, quod majus bonum, & fugiendo quod minus malum, veluti supra dictum fuit cum Hugone. Et quod attinet ad impedimenta, non gravia duntaxat, sed etiam levia tollenda sunt impedimenta.

Albert. de virtut. c. 8. Vera Prudentia non solum fugit, quod semper sepe-
rat à fruitione Dei, scilicet, peccatum mortale, sed etiam
omne illud, quod elongat ad tempus, scilicet, peccatum
veniale.

In hoc igitur consistit praxis veræ Prudentiæ ; in ordine rerum, secundum rationem finis & mediæ, & ut loquitur S. Augustinus : In Frui, & in Fruitione DEI propter se, & in usu creaturarum propter Deum.

Pro complemento hujus praxis seu exercitii, præfectæ Prudentiæ multum proderit observatio doctorum trium documentorum, ex huc usque dictis collectorum. Primum : ut conservemus nos liberos a passionibus, & voluntatem nostram rectitudinem conformemusque regulæ sancti Amoris Dei : rectitudinemque appetitu, rectus quoque erit intellectus : inquit secundum Philosophum : Iudicamus, sicut afficimur : juxta amorem, quo voluntas nostra afficitur, discimus : & judicat intellectus. Secundum, ut studemus recte

apprehendere res, pro ut sunt, & non prout apparent: in hac enim recta iustaque apprehensione rectum iudicium dependet Prudentiæ iudicium. Etenim intellectus iudicat, secundum quod apprehendit, & est proprium Prudentiæ, *pretia rebus imponere*, æstimando iuxta proprium pondus & valorem. Tertium, ut iudicium persuadeamus, Prudentiam nostram variis multaque defectibus & erroribus esse obnoxiam, neque providere posse, quid futurum sit: ac propterea necesse est, ut recurremus ad Divinum consilium, postulantes mentem & directionem in iis, quæ peragenda sunt. Et hæc de Prudentia.

CAP. II.

De Virtute Iustitiæ.

Triplicem distinguunt Theologi Iustitiam: *Generalem, Legalem, & Cardinalem*. Prima respicit Gratiæ cum unione omnium virtutum infusivam: & in hoc sensu idem sunt Homo iustus, & Homo Gratia Dei, seu amicus Dei. Unde ipsamet Gratia Dei vocatur Iustitia, & conversio peccatoris de statu peccati ad statum Gratiæ dicitur Iustificatio: juxta quem sensum loquebatur David, quandò dicebat: *Spem autem in Iustitia apparebo conspectui tuo*, q. d. in conspectu Dei comparebo ornatus sancta illius Gratiæ clemencia. Secunda respicit observantiam legis, in ordine ad bonum commune Reipublicæ. Unde virtus hæc dicitur Iustitia legalis, ut observentur iuges ad conservandam communitatem in pace & quietudine. Tertia species Iustitiæ, quæ dicitur Iustitia moralis, est virtus illa, quæ *Ius S. Thomas* dicitur tribui. Et hæc virtus tres requirit conditiones. Prima est, ut sit inter personas distinctas. Unde dicitur quod *requirit perfectam alteritatem, & est in ordine ad alterum*. Quapropter nullus in seipsum iustitiam proprie exercere potest, nisi in uno eodemque diversæ

